

## MİMARLIKTA MODERN HAREKETTE JAPON GELENEKSEL MİMARİSİ ETKİLERİNİN SORGULANMASI: ‘MIES VAN DER ROHE’ ÖRNEĞİ

### Questioning the Effects of Traditional Japanese Architecture within Modern Movement in Architecture: The Case Study of ‘Mies Van Der Rohe’

Mukaddes ÇIRAK YILMAZ <sup>1\*</sup> 

<sup>1</sup> Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı Doktora Programı, 07070, Antalya, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0001-6054-1376>

#### Makale Bilgisi

##### Makale Geçmişi:

Geliş	22.04.2022
Düzeltilme	29.04.2022
Kabul	20.06.2022

##### Anahtar Kelimeler:

*Mies Van Der Rohe*  
*Japon Mimarisi*  
*Modern Mimarlık*  
*Minimalizm*  
*Üslup*

#### ÖZ

19. Yüzyıl sonlarında ortaya çıkan modern mimarlık anlayışı, sanayi devrimi ile birlikte yeni bir mimari dönemin başlamasını sağlamıştır. Batıda gelişen bu yeni dönemin öncülerinden olan Ludwig Mies van der Rohe “Az çoktur” söylemi ile de tanınan minimalist tasarım anlayışını ortaya koymuştur. Bu tasarım anlayışı aynı zamanda Japon geleneksel mimarisinin de temelinde var olan bir durumdur. Bu çalışma, batıda gelişen modern mimarlık hareketinde Japon mimari geleneğinden kaynaklı bir etkinin varlığının söz konusu olup olmadığı üzerine yapılmış bir incelemedir. Çalışma kapsamında mimarlık tarihi içerisinde önemli bir yer edinen Ludwig Mies Van Der Rohe'nin (1886-1969) tasarım anlayışı üzerinden bir araştırma yapılmaktadır. Araştırmada öncelikle Ludwig Mies Van Der Rohe'yi konu alan Zimmerman (2006) ve Cambra (2014) çalışmaları incelenmiş, daha sonra bu çalışmalar mimarlık tarihi yazımındaki çağdaş yaklaşımlar açısından konumlandırılmıştır. İncelemeler sonucunda modern hareket ve geleneksel Japon mimarisinde benzer özellikler bulunmakla birlikte incelenen Mies Van Der Rohe çalışmalarında Japon geleneksel mimarisinden kaynaklı bir etkiden söz edilmediği görülmüştür.

#### Article Info

##### Article History:

Received	22.04.2022
Revised	29.04.2022
Accepted	20.06.2022

##### Keywords:

*Mies Van Der Rohe*  
*Japan Architecture*  
*Modern Architecture*  
*Minimalism*  
*Style*

#### ABSTRACT

The understanding of Modern architecture, which emerged at the end of the 19th century, led to the beginning of a new architectural period with the Industrial Revolution. Ludwig Mies Van Der Rohe, one of the pioneers of this new era which developed in the West, has introduced the minimalist design understanding which is also known with the discourse of “Less is more”. This concept of design is also the basis of Japanese traditional architecture. This study is an investigation of whether there is an influence of the Japanese architectural tradition in the modern architectural movement that developed in the west. Within the scope of this study, Ludwig Mies Van Der Rohe (1886 - 1969), which has an important place in the history of architecture, is researched on the design concept. While conducting the research, the studies of Zimmerman (2006) and Cambra (2014) on Ludwig Mies Van Der Rohe were examined firstly, and then these studies were positioned in terms of contemporary approaches for the writing of architectural history. As a result of the investigations, although there are similar features in modern movement and traditional Japanese architecture, it was observed that there was no mention to the effect of Japanese traditional architecture in Mies Van Der Rohe studies.

\* Corresponding author.

**To Cite This Article:** Çırak Yılmaz, M.. (2022). Mimarlıkta Modern Harekette Japon Geleneksel Mimarisi Etkilerinin Sorgulanması: ‘Mies Van Der Rohe’ Örneği. *Akdeniz University Journal of The Faculty of Architecture*, 1(1), 60-80.

## 1. GİRİŞ

“Geleneksel Japon mimarisi olmasaydı, Mies Van der Rohe olmazdı” Norman Foster ([Hasol, 2019](#)).

Doğan Hasol’un kendi web sitesinde Japonya’dan izlenimler yazısıyla paylaştığı Norman Foster’ın bu söylemi mimaride modern hareketin öncü isimlerinden biri olan Mies Van Der Rohe’nin tasarımlarında Japon geleneksel mimarisinden kaynaklı bir etkinin olup olmadığı sorusunu akla getirmektedir ([Şekil 1](#)). Bu açıdan modern hareketteki tasarım üslubu ve Mies Van Der Rohe’nin mimarlık tarih yazımındaki anlatılışı üzerine bir inceleme yapılması gerekli görülmektedir.



**Şekil 1.** Mies Van Der Rohe tasarımı Farnsworth Evi ([Alassar, 2022](#)) ve Geleneksel Japon Evi ([Asialogy, 2022](#)).

**Figure 1.** Farnsworth House designed by Mies Van Der Rohe ([Alassar, 2022](#)) and Traditional Japan House ([Asialogy, 2022](#)).

Mimarlıkta modern hareket 19.yy sonlarında ortaya çıkan ve kendine özgü biçimde zamanın gereksinimlerine, sanat anlayışına ve yapım teknolojisine uygun olarak gelişen bir tasarım anlayışını benimsemektedir. Mimarlık tarihi içinde özel bir yer edinen bu terim 19.yy sonlarında ve 20.yüzyılda üretilmiş, kimi yönlerden tutum ve biçim ortaklıkları gösteren yapıları, bunların içinde gruplaştığı farklı davranış, akım ve yönelimlerle, onları var eden düşünsel arka planı nitелеmektedir ([Tanyeli, 1997](#)). Yaklaşık 100 yıl kadar devam eden bu dönemin altyapısını [Uğur Tanyeli \(2018\)](#)’nin değimiyle tüm 19.yy mimar tasarımcıların yeni üslup nasıl üretilebilir, Üslup yaratma araçları nelerdir gibi dertler üreterek o doğrultuda tasarımları oluşturmaktadır. Çünkü 18.yy mimarlığı, Wickelman’dan başlayarak üsluplar halinde örgütlenmiş bir değişim süreci içinde anlatılmakta ve Von Erlach’ın kitabında

örneklediği şekliyle dünya genelini ilgilendiren ve tüm yapı türlerini içeren bir anlamsal gelişme dönemi olarak kabul edilmektedir ([Tanyeli, 2018](#)).

Üslup, içinde bulunduğu dönemi yansıtan en belirgin ifade aracıdır. Wölfflin üslubu tanımlarken görünüşte olduğu kadar derindeki yapıyla ilgili olarak sadece mimarları ya da yazarları değil, bina ailelerini ve nesillerini de birbirinden ayırmamıza yarayan bir araç olarak ifade etmektedir ([Leach, 2010](#)). Üslup açısından modern mimarlık, biçimlerin gereksiz detaylardan arındırılarak yalın halinin ön plana çıkarılması, malzemenin tarzı belirleyici olarak açık bir şekilde kullanılması, modern malzemelerin (cam, çelik, beton) kullanılması gibi yeni yapım yöntemlerini benimsemiş bir tasarım anlayışı olarak kabul görmüştür. Mimaride modern hareketin oluşmasında ana düşünce ise materyalist kentin reformu ve onun yerine doğa ile temas halinde daha insancıl ve uyumlu bir düzen anlayışı olmuştur. Bu açıdan modern mimarlık anlayışı sanayileşmenin getirdiği yeni sosyolojik gerçeklerle açık bir ilişki içinde olmakla beraber geçmiş formların ve taklitlerin reddedilmesi ile çağdaş yaklaşımın doğrudan ve dürüst bir tasviri anlamına gelmektedir ([Curtis, 1996](#)).

## 2. MODERN HAREKET VE JAPON GELENEKSEL MİMARİSİ İLİŞKİSİ

Curtis'in tabiriyle geçmiş form ve taklitlerin reddedildiği modern mimarlık anlayışı Japon mimari geleneğinde de var olan birtakım özelliklerle örtüşmektedir. Sanayi devriminin etkisinde gelişen modern hareket, kolon ve kirişli strüktürlerle duvarları taşıyıcı sistemden bağımsız hale getirmiş, değişken iç mekân oluşumlarına olanak sağlamıştır. Özellikle cephelerde cam malzeme kullanımına bağlı olarak iç ve dış mekânlar arasında geçişgenlik oluşturulmaktadır. Geleneksel Japon mimarisi de benzer özellikte dikmelerle oluşturulmuş mekânlarla açıklanmaktadır. Bu kültürde oda kavramı yerine 'Fusuma' ve 'Shoji' denilen sürme kapılarla ayrılmış değişken mekânlar yer almaktadır ([Keskin ve Seyrek, 2008](#)). Ayrıca iç mekânla, dış mekânı birbirinden ayıran bir yapısal elemanın bulunmadığı Japon kültüründe doğa ile uyum, doğa ile bütünleşme olarak ifade edilmektedir ([Özcan ve Güngör, 2019](#)). Böylece, konutla doğa arasındaki süreklilik sağlanarak mekân daha işlevsel hale getirilebilmektedir ([Şekil 2](#)) ([Şekil 3](#)).

Modern mimarlık kavramının Japonya'da kabullenilişi üzerine yerli mekânsal ve yapısal kavramların modern benzeri temel fikirlerle eşleşmesinden söz edilmektedir ([Curtis, 1996](#)). [Curtis \(1996\)](#) eserinde bu durumu Noboru Kawazoe'nin ulusal özgüven içinde Japonya'nın beklenen modern mimariye sahip olduğunu öne sürdüğü ifadelerle belirtmektedir;

“Çelik ve beton, sütun ve kirişler şeklinde çerçeveli yapılar sağlar ve bu açıdan geleneksel yapılara benzemektedir. Çerçeve yapısı, bir odanın daha açık ve esnek olmasını sağlar ve bir yapı elemanı olarak katı duvarlara olan ihtiyacı ortadan kaldırır... İç ve dış



Şekil 2. Shoji ve fusuma ([Keskin ve Seyrek, 2008](#))

Figure2. Shoji and fusuma ([Keskin ve Seyrek, 2008](#))



Şekil 3. Doğa ile bütünleşme ([Keskin ve Seyrek, 2008](#))

**Figure 3.** Integration with nature ([Keskin ve Seyrek, 2008](#))

*mekânların sürekliliğinde hareketli bölmeler kullanan bir oda tasarımı esnekliğindeki geleneksel Japon mimarisi, bahçe ve iç mekân entegrasyonu, iç mekânın denizaşırı çatılarla korunması gibi birçok çözüme öncülük etmiştir. İç ve bahçe arasında bir bağlantı olarak veranda, bir binanın farklı bölümlerinin koridorlarla bağlantısı, sürgülü duvarların (fusuma) kullanılmasıyla bir odanın büyüülmesi veya küçültülmesi, perdelerin kullanımı (byobu), görsel koruma ve taban alanı modülü olarak görev yapan tatami matı. Sadece sanayileşme ve esneklik uğruna değil geçmiş inşaatçıların yaptığı bir standarizasyona başvurmak gereklidir. Geleneksel mimaride 'Kiwari' modüler bir düzende odaların tasarım ve düzeni için bileşenlerin gramersel olarak belirlenmesi anlamına geliyor...'([Curtis, 1996](#)).*

Japon geleneksel mimarisinde 'Zen' felsefesinin etkisi ile minimalist bir tutum söz konusudur. Bu açıdan geleneksel Japon mimarisi sade ve işlevsel olduğu kadar durgunluk, sakinlik ve huzurun hakim olduğu; basit, doğal, yalın ilkelerle çözümlenmiş mekân organizasyonlarıdır ([Özcan ve Güngör, 2019](#)) ([Şekil 4](#)) ([Şekil 5](#)).





Şekil 4. Sadelik ve işlevsellik ([The Japanese Dream, 2019](#))

Figure 4. Simplicity and functionality ([The Japanese Dream, 2019](#))



Şekil 5. Sakinlik ve huzur ([The Japanese Dream, 2019](#))

Figure 5. Calmness and serenity ([The Japanese Dream, 2019](#))

Japon geleneksel mimarisindeki etkisi belirgin şekilde görülen Minimalizm'in, 1920'lerin başında Modern hareketin bir kolu olarak ortaya çıkmış olduğu belirtilmekle beraber mimarlık ve tasarımdaki karşılığı "En az malzemeyle, en yalın, en ekonomik ve en işlevsel sonuca gitmek" şeklinde açıklanmaktadır ([Islakoğlu, 2005](#)). [Islakoğlu \(2005\)](#) mimarlıkta 'Minimalizm' ile ilgili olarak belirleyici ve zorlayıcı bir unsur şeklinde işleve dikkat çekerek, kavramsal saflık (pürizm), kurallı kısıtlama ve sınırlamalarla oluşturulan sert-katı geometrik formlarla ifade edildiğini belirtmektedir. Bu düşünce tarzı aynı zamanda Modern Mimarlık ve Japon mimarlığının ortak yapısını teşkil eder şekilde açıklanmaktadır;

*"Minimalist düşünce, modern mimarlıkta görülen yalın tasarımlardan, Japon mimarlığı ve Zen Budist bahçelerinden esinlenerek karmaşıklıktan ve gereksiz süslemelerden arınmayı sağlamıştır."*([Islakoğlu, 2005](#))

Mimaride modern hareket ve geleneksel Japon mimarlığı arasında bu açıdan bir etkileşimin olup olmadığı mimarlık tarih yazımı üzerinden yapılacak bir incelenme ile mümkün olmaktadır. [Leach \(2010\)](#) mimarlık tarih yazımında metodolojik olarak altı yaklaşımdan söz etmektedir.

- Üslup ve dönem,
- Biyografi,
- Coğrafya ve Kültür,
- Tip,
- Teknik,
- Tema ve Analoji

şeklinde belirtilmiş olan yaklaşımların mimarlık tarihi anlatımlarında tekil olmaktan ziyade birbiri ile bağlantılı şekilde birleşik bir yapıda kullanıldığı ifade edilmiştir ([Leach, 2010](#)).

Bu çalışma, batıda gelişen modern mimarlık hareketinde Japon mimari geleneğinden kaynaklı bir etkinin varlığının söz konusu olup olmadığı üzerine yapılmış bir inceleme niteliğindedir. İnceleme yöntemi [Leach'in \(2010\)](#) metodolojik açıdan mimarlık tarih yazımında belirttiği yaklaşımlar üzerinden yapılmaktadır. Çalışma kapsamında modern mimarlık hareketinde önemli bir yer edinen Ludwig Mies van der Rohe'nin (1886-1969) tasarım anlayışı

Mies Van der Rohe'yi konu alan [Zimmerman \(2006\)](#) ve [Cambra'nın \(2014\)](#) çalışmaları üzerinden yapılmıştır. İncelenen bu çalışmalar mimarlık tarihi yazımındaki yaklaşımlar açısından konumlandırılmıştır.

### 3. MİMARLIK TARİHİNDE LUDWIG MIES VAN DER ROHE

Tarih ve Arkeoloji alanındaki gelişmeler, ampirik yaklaşımlar ve sanayi devriminin etkisiyle fonksiyon odaklı, çağa ve güncel koşullara göre şekillenmiş yapıların modern hareket olarak adlandırıldığı dönemde Mies Van Der Rohe benimsediği minimalist tutum sayesinde etkili bir tarz oluşturmuş ve modern mimarlık tarihi içerisinde sözü edilen başlıca isimlerden biri olmuştur. “Az çoktur” olarak bilinen en ünlü söylemi bu anlamda modernistlerin tanımlayıcı bir ifadesi olarak görülürken, minimalistlerin de istenmeyen ayrıntıları ortadan kaldırma arayışlarını sürdürdüğü için her gün tekrarlanan bir mantra haline geldiği belirtilmiştir ([Steele, 1997](#)). [Steele \(1997\)](#) bu söylemin taşıdığı sadelik arzusunun en uç noktaya taşınmış örneği olarak da Mies'in Barcelona Pavillion ve Farnsworth House'u göstererek, iç alandaki boşluklarla iç ve dış mekan arasında geçiş hissini en üst düzeye çıkarmayı amaçladığından söz etmektedir. Bu boşluklarla Mies'in ayrıntıları azaltmasının kendi başına bir amaç olmaktan ziyade mimari ve doğa arasında genel bir kaynaşma aracı olarak görmesine bağlamaktadır ([Steele, 1997](#)). Benzer şekilde “*Architecture in the Twentieth Century*” adlı eserinde [Gössel \(1991\)](#) Mies'in en ünlü yapılarının “*Neredeyse hiçbir şey*” veya “*Az çoktur*” gibi söylemlerle açıklandığını belirterek iki temel forma sadık kaldığından bahsetmektedir. İlki taşıyıcı desteksiz bir iç mekân ve ideal formda yüzen bir “*iki plaka arasında hava*” hacmi şeklinde ‘pavyon’, ikincisi görünüşte kırılmamış bir cam yüzeyi ifade eden mükemmel bir cepheye sahip aynı zemine ait bir iskelet yapı şeklinde ‘gökdelen’ olarak ifade edilmektedir ([Gössel, 1991](#)). Ayrıca [Islakoğlu \(2005\)](#) da Mies'in benimsediği ve “*Az çoktur*” söylemi ile de dile getirdiği bu tasarım anlayışını dikdörtgenler prizmasına indirgenen mimari formun malzemede çelik ve camla minimize etmesi olarak ifade etmektedir. Dolayısıyla Mies Van Der Rohe'nin tasarımlarında tanımlayıcı şekilde yer verdiği boşluklar, sadelik ve yalın malzeme kullanımı onun fazlalıklardan arınmış, işlevsellik gibi detayların ön plana çıkarıldığı minimalist tutumunun ifadesi olarak görülmektedir. Bu açıdan minimalizm'in felsefe ve mimari olarak en açık şekilde ifadesinin Mies Van Der Rohe'nin tasarımlarında olduğu belirtilmektedir ([Steele, 1997](#)). Bunlarla birlikte Mies Van der Rohe'nin mimarlık anlayışında mimarın kendi ifadelerine de yer verilmektedir. Şöyle ki;



“Formu icat etmenin mimarlığın görevi olmadığını açıkça anladım. Bu görevin ne olduğunu anlamaya çalıştım. Peter Behrens’e sordum cevap vermedi. Ve sormadı. Diğerleri ‘yaptığımız şey mimarlık’ dediler fakat bu cevaptan memnun değildik... Bu bir gerçeklik meselesiydi ve gerçeğin ne olduğunu bulmaya çalıştık... Bugünün dilinde modern bir filozofun ifade ettiği gerçek tanımını bulmaktan çok memnunuz. ‘Gerçek olguların önemidir’... Kabul etmemiz gereken temel noktalardan biri net bir inşaat fikri diye düşündüm... Yapısına göre felsefi bir fikrimiz var. Yapı yukarıdan aşağıya aynı fikirlerle son ayrıntıya kadar bir bütündür. Biz buna yapı diyoruz.” (Peter Carter’dan aktaran [Frampton,2007](#))

“Günümüzde ekonomi faktörü kiralık konutta rasyonalizasyon ve standardizasyonu zorunlu kılmaktadır. Diğer yandan gereksinimlerimizin artan karmaşıklığı esneklik gerektirmektedir. Gelecek her ikisini de hesaba katmak zorunda kalacak. Bu amaçla iskelet yapım sistemi en uygundur. Rasyonelleştirilmiş bina yöntemlerini mümkün kılar ve iç mekânın serbestçe bölünmesini sağlar. Mutfak ve banyoları, sıhhi tesisatlarından dolayı çekirdek olarak kabul edersek diğer tüm alanlar hareketli duvarlar ile bölünebilir. Bunun tüm normal gereklilikleri yerine getireceğine inanıyorum.” ([Frampton, 2007](#)).

### 3.1. Zimmerman’a Göre Mies Van Der Rohe

Mies Van Der Rohe’yi ve tasarımlarını konu alan çalışmalardan biri Clarie Zimmerman’ın 2006 yılında yayınladığı ‘Mies Van Der Rohe’ adlı eseridir. Bu eserde Mies’i anlatış biçimi Avrupa ve Amerika’da geçirdiği dönemlerdeki mimarlık faaliyetleri şeklinde biyografisi olarak ele alınmış ve sonrasında tasarım ve uygulama sürecini de içine alan tarihlerle tüm projelerine yer verilmiştir. Zimmerman çalışmasında Mies’den bahsederken inşa edilmiş veya edilmemiş eserlerinin tümünün eşit derecede iyi düşünülmüş olduğunu, 20. Yüzyılın mimari zorluklarına açıkça formüle edilmiş cevaplar verdiğini, özellikle II. Dünya savaşı sonrası dönemde geliştirdiği tipler ve arketipler açısından önemli bir etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Yaşamı boyunca “Endüstrileşmiş bir çağın yeni mimari sorunlarına çözüm bulmak” şeklinde kendine tek bir görev edindiğini belirten Zimmerman Mies’in çalışmalarının modüler, açık planlı, sade, saf geometrik formlu, düz çatılı, malzemenin yalın haliyle kullanıldığına dikkat çekmektedir. Mies’in Peter Behrens, Hendrick Petrus Berlage ve Frank

Lloyd Wright gibi yanında çalıştığı veya bulunduğu dönemin diğer önemli isimlerinden ve 'De stijl' akımından etkilendiğinden söz edilmektedir. Çalışma Mies'in projelerini tasarım ve uygulama tarihleri olarak sırasıyla ele almıştır ([Şekil 6](#)).

Zimmerman'ın Mies Van Der Rohe'yi ele alış biçimi metodolojik açıdan [Leach'in \(2010\)](#) belirttiği yaklaşım tipleri açısından yalnız aşağıda belirtilen beş yaklaşım açısından açıklayıcı kabul edilebilir;

- Üslup ve Dönem,
- Biyografi,
- Coğrafya ve Kültür,
- Tip
- Teknik

Üslup ve dönemsellik açısından özellikle sanayi devriminin etkisinde gelişen ve modern hareket olarak adlandırılan dönemin başlıca aktörlerinden biri olarak sade, fonksiyonel, modüler, açık planlı, saf geometrik formlu, düz çatılı, dış mekânla bütünleşen yapıda, malzemenin yalın haliyle kullanılmasına bağlı bir tasarım üslubunu benimsemektedir. Seagram Binası, Lafayette Park ve Taç salonu gibi yapılarında belirginleşen sade, yalın malzemeyle net geometri anlayışı, Barselona Pavyonu, Farnsworth Evi ve Tugendhat Evi yapılarında doğa ile

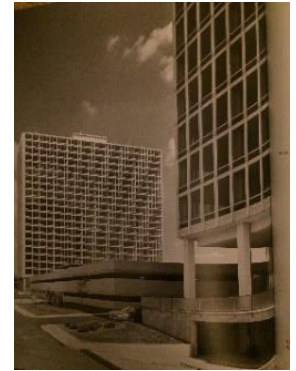
	<p>1906-1907 Reihl House, Germany 1910 Bismark Monument, Germany 1912-1913 Kröller-Müller Villa, Netherland 1921-1924 The 'Five Projects' Friedrichstrasse Skyscraper, Glass Skyscraper, Office Building, Concrete Country House, Brick Country House 1925-1927 Exhibition "The Dwelling", Germany 1927-1930 Lange and Ester House, Germany 1928-1929 Barcelona Pavillion, Spain 1928-1930 Tugendhat House, Czech Republic 1929 Alexanderplatz Competition, Germany 1933 Reichsbank Extension, Germany 1939-1958 IIT (Illionis Institute of Technology), USA 1940-1954 Conceptual Projects: Museum for a Small City, Concert Hall, 50x50 House, Convention Hall 1945-1951 Farnsworth House, USA 1948-1951 Lake Shore Drive Apartments, USA 1950-1956 Crown Hall, USA 1954-1958 Seagram Building, USA</p>
---	--

	1955-1963 Lafayette Park, USA 1962-1968 New National Gallery, Germany 1963-1969 Toronto Dominion Center, Canada 1967 Mansion House Square and Office Tower, United Kingdom
--	---

**Şekil 6.** Clarie Zimmerman’ın 2006’da yayınlanan çalışması ([Zimmerman, 2006](#))

**Figure 6.** Clarie Zimmerman’s book published in 2006 ([Zimmerman, 2006](#))

bütünleşme çabası, Tugendhat ve “The Dwelling” Sergi salonunda değişken, açık planlı bir tasarım anlayışı hakimdir ([Şekil 7](#)) ([Şekil 8](#)) ([Şekil 9](#)). Ayrıca Mies’in bina anlayışı “ *Bina sanatı zekice düşünülmüş bir kuramsal düşünce nesnesinden ibaret değildir, gerçekte sadece bir yaşam süreci olarak anlaşılabilir, insanın kendini iddia etme ve çevresine hakim olma yeteneğinin bir ifadesidir*” şeklinde belirtilmiştir.



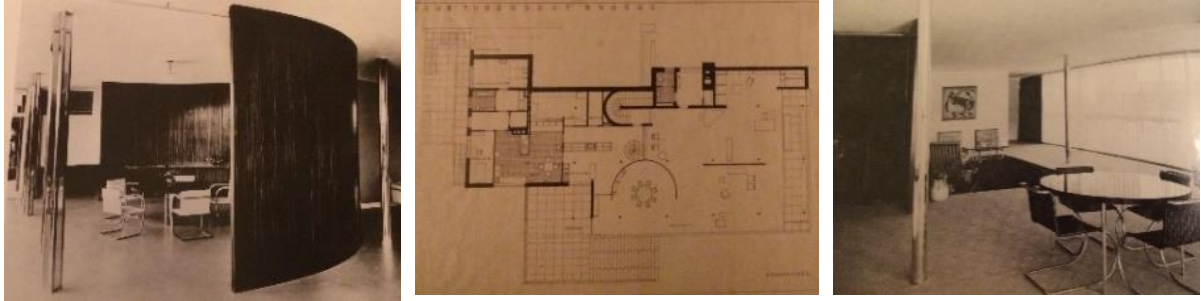
**Şekil 7.** Taç Salonu, Seagram Binası, Lafayette Park ([Zimmerman, 2006](#))

**Figure 7.** Crown Hall, Seagram Building, Lafayette Park ([Zimmerman, 2006](#))



**Şekil 8.** Mekan ve doğa ilişkisinde Barcelona Pavyonu, Farnsworth Evi ve Tugendhat Evi (Zimmerman, 2006)

**Figure 8.** The relationship between space and nature for the Barcelona Pavillion, Farnsworth House and Tugendhat House (Zimmerman, 2006)



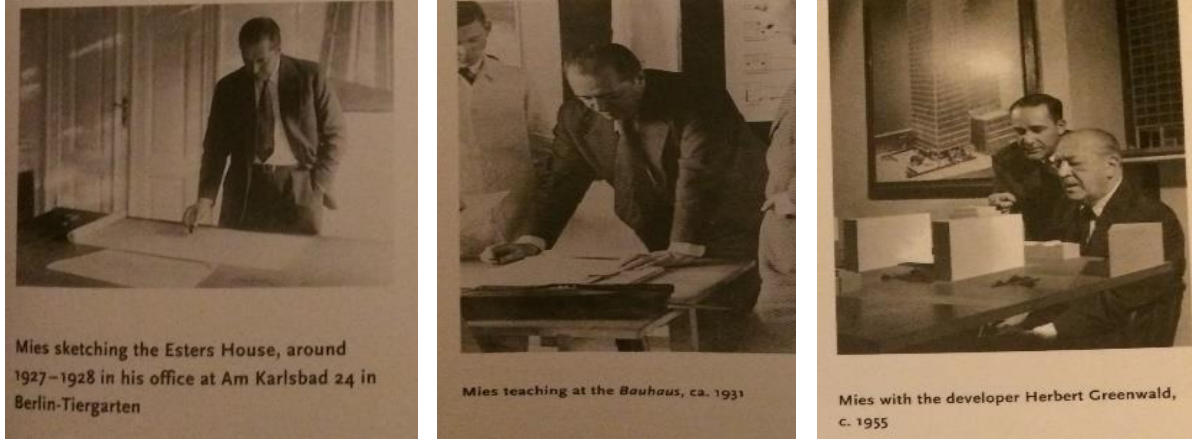
**Şekil 9.** Değişkenlik, açık planda Tugendhat evi ve “The Dwelling” sergisi (Zimmerman, 2006)

**Figure 9.** Flexibility, open plan layout via Tugendhat House and Exhibition “The Dwelling” (Zimmerman, 2006)

Biyografik açıdan Mies Van Der Rohe'nin çalışma hayatı ve üstlendiği görevler ile tasarlanmış tüm projeleri tasarım ve uygulama yılı olarak anlatılmıştır. Bu açıdan tasarlanmış fakat uygulanmamış yedi projesi, tasarlanmış ve uygulanmış 13 projesi bulunmaktadır (Şekil 10) (Tablo 1).

Coğrafya ve Kültür açısından Mies'in yaşadığı coğrafyalar Avrupa ve Amerika'daki çalışmaları olarak belirtilmiş olup Amerika'da gerçekleştirdiği projelerin Avrupa'dakilerden daha farklılaştığına dikkat çekilmektedir. Şekil 11'de yer verilen Avrupa'daki ilk çalışmalarının neo-klasik tarzda ve reform hareketlerini destekleyici izler taşıdığından bahsedilirken Şekil 12'deki çalışmaları üzerinden I. Dünya Savaşı sonrasında farklı bir mimari dil geliştirmeye başladığı ifade edilmektedir. Amerika'ya göç ettikten sonra ise daha çok çelik ve cam malzeme üzerine tasarımlar gerçekleştirmiştir. Amerika'daki yapılarında sanayileşmenin etkisinde kalınarak özellikle gökdelen tasarımlarına yoğunluk verildiği belirtilmiştir (Şekil 13).





Şekil 10. Mies'in çalışma hayatı (Zimmerman, 2006)

Figure 10. Mies at work (Zimmerman, 2006)

Tablo 1. Mies'in projeleri (Zimmerman, 2006)

Table 1. Projects of Mies (Zimmerman, 2006)

TASARLANMIŞ FAKAT UYGULANMAMIŞ	TASARLANMIŞ VE UYGULANMIŞ
1910 Bismark Monument, Germany	1906-1907 Reihl House, Germany
1912-1913 Kröller-Müller Villa, Netherland	1925-1927 Exhibition "The Dwelling", Germany
1921-1924 The 'Five Projects' Friedrichstrasse Skyscraper, Glass Skyscraper, Office Building, Concrete Country House, Brick Country House	1927-1930 Lange and Ester House, Germany
1929 Alexanderplatz Competition, Germany	1928-1929 Barcelona Pavillion, Spain
1933 Reichsbank Extension, Germany	1928-1930 Tugendhat House, Czech Republic
1940-1954 Conceptual Projects: Museum for a Small City, Concert Hall, 50x50 House, Convention Hall	1939-1958 IIT (Illionis Institute of Technology),USA
1967 Mansion House Square and Office Tower, United Kingdom	1945-1951 Farnsworth House, USA
	1948-1951 Lake Shore Drive Apartments, USA
	1950-1956 Crown Hall, USA
	1954-1958 Seagram Building, USA
	1955-1963 Lafayette Park, USA
	1962-1968 New National Gallery, Germany
	1963-1969 Toronto Dominion Center, Canada



Şekil 11. I. Dünya savaşı öncesi Avrupa'daki çalışmalarından P. Behrens Evi-Riehl Evi-Bismark Anıtı (Zimmerman, 2006)

Figure 11. P. Behrens House-Riehl House-Bismark Monument projects in Europe before the First World War (Zimmerman, 2006)





**Şekil 12.** I. Dünya savaşı sonrası Avrupa'daki çalışmalarından Wolf Evi-“The Dwelling” Sergisi-Lange Evi (Zimmerman, 2006)

**Figure 12.** Wolf House- Exhibition “The Dwelling”-Lange House projects in Europe after the First World War (Zimmerman, 2006)

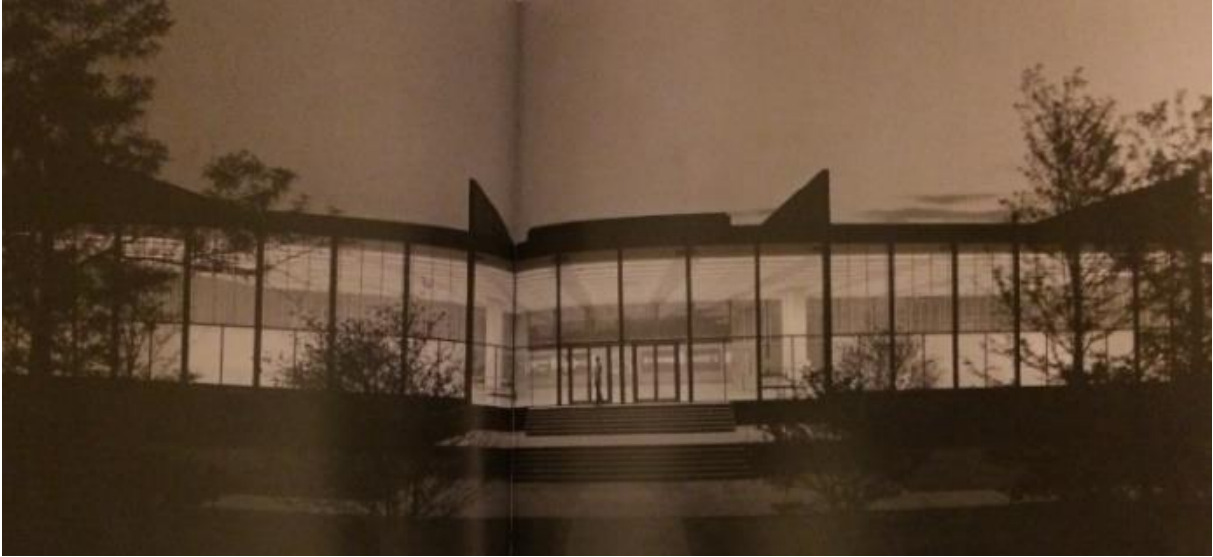


**Şekil 13.** Amerika'daki çalışmalarından Farnsworth Evi, IIT, Lake Shore Drive Apartmanları, Seagram Binası (Zimmerman, 2006)

**Figure 13.** Fansworth House, IIT, Lake Shore Drive Apartments, Seagram Building projects in USA (Zimmerman, 2006)

Tip açısından Mies'in önceki tarihlerdeki form ve taklitleri reddeden bir yaklaşımla yeni tip arketipler geliştirdiği ifade edilmektedir. Bunu sağlarken işlevin ve sanayileşmenin etkisine dikkat çekilmektedir. Mies'in modüler ve açık planlı yapı sistemi işlevsellik anlayışı üzerinden yapının içinde çok çeşitli işlevlere olanak sağlayan esneklikte tasarlanması şeklindedir (Şekil 14). Mies'in Seagram yapısı sonrasında inşa edilecek ofis yapıları için prototip olarak ifade edilmiştir.

Teknik açıdan Mies'in çağın getirdiği sanayileşme hareketinde beton, demir, çelik ve cam malzemenin kullanıldığı yapılardan ve entegre modül sisteminden bahsedilmektedir. Bu durum Amerika'daki yapılarında çelikten çeliğe, çelikten tuğlaya, çelikten cama bağlantılar şeklinde çözümler olarak belirtilmiştir (Şekil 15). Mies'in kullandığı teknik “Mies için modern yapı, modern topluma uygun bir mimaride toplanmış modern malzemeler ve yapım teknikleri anlamına geliyordu” şeklinde ifade edilmektedir.



Şekil 14. Taç Salonu-IIT ([Zimmerman, 2006](#))

Figure 14. Crown Hall -IIT ([Zimmerman, 2006](#))



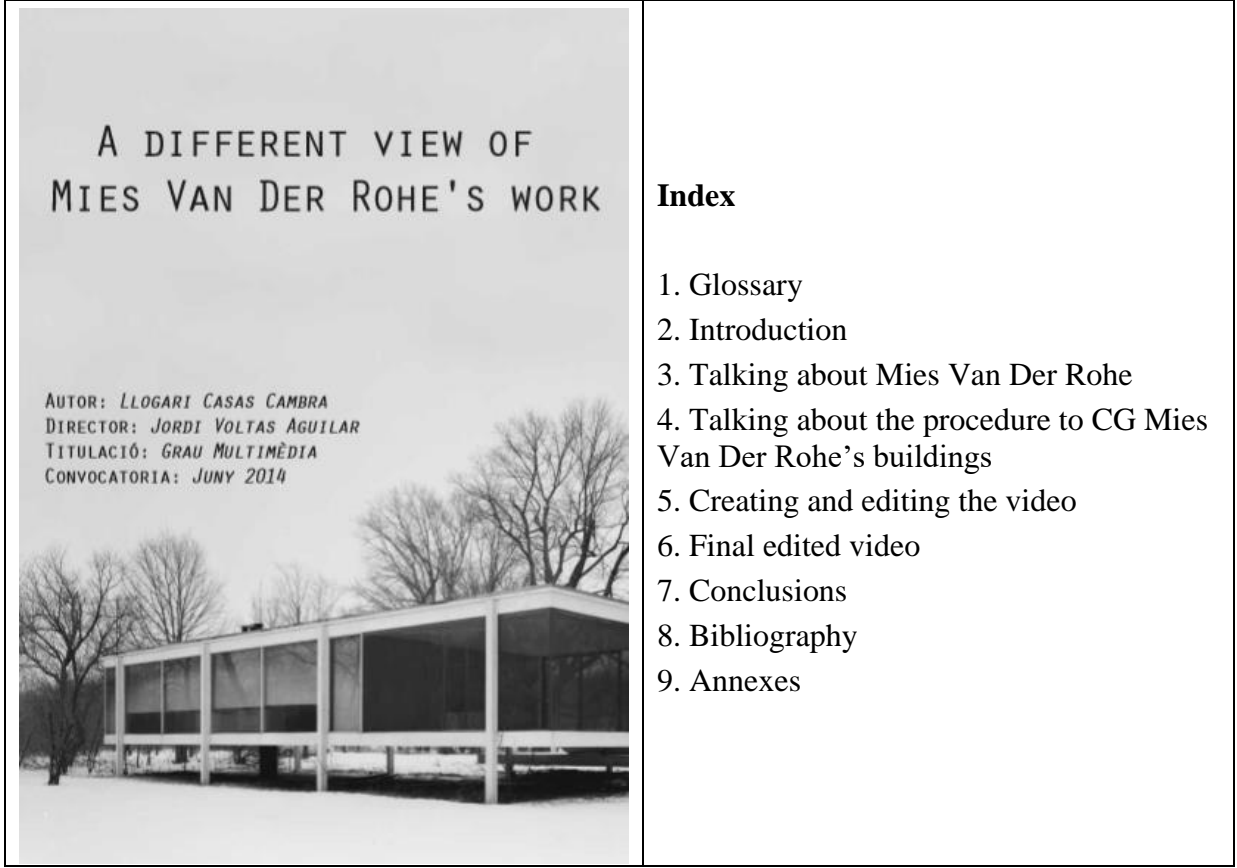
Şekil 15. Lange Evi, Lake Shore Drive Apartmanları, Barcelona Pavyonu ([Zimmerman, 2006](#))

Figure 15. Lange House, Lake Shore Drive Apartments, Barcelona Pavillion ([Zimmerman, 2006](#))

[Zimmerman \(2006\)](#) çalışmasında sadece IIT'nin tasarlanan fakat inşa edilmeyen kütüphane ve idari binası ile ilgili olarak “*esnek bir sistemin yarı Japonca mütevazı zerafeti*” şeklinde ifade etmektedir. Bununla birlikte Coğrafya ve kültür açısından Mies Van Der Rohe'nin Japonya'da yaşadığı bir dönemden ya da Japonya'ya gittiğinden bahsedilmemektedir.

### 3.2. Cambra'ya Göre Mies Van Der Rohe

Mies Van Der Rohe'yi konu alan bir diğer çalışma Cambra'nın 2014 yılında yayınladığı “A Different view of Mies Van Der Rohe's Work” (Mies Van Der Rohe'nin çalışmalarına Farklı Bir Açıdan Bakış) adlı çalışmasıdır. Çalışmada Mies Van Der Rohe tarafından tasarlanan ve dünya çapında tanınmasını sağlayan tasarımların 3d yöntemi ile görsel-işitsel bir araç olarak kullanılması amaçlanmıştır ([Şekil 16](#)).



**Şekil 16.** Llogari Casas Cambra'nın 2014'da yayımlanan çalışması ([Cambra, 2014](#))

**Figure 16.** Llogari Casas Cambra's book published in 2014 ([Cambra, 2014](#))

Cambra'nın Mies Van Der Rohe 'yi ele alış biçimi metodolojik açıdan [Leach'in \(2010\)](#) belirttiği yaklaşımlardan yalnız aşağıda belirtilen üç yaklaşım açısından açıklayıcı olarak kabul edilebilir;

- Üslup ve Dönem,
- Coğrafya ve Kültür,
- Teknik

Üslup ve dönemsellikten aşırı netlik ve basitlikle ifade edilen 20. yüzyılın etkili bir mimari tarzını oluşturduğu belirtilmiştir. Serbest akışlı açık alan fikrinde dengeli minimal bir mimari düzendeki yapılar Mies'in tabiriyle "deri-kemik" mimarisi şeklinde ifade edilmiştir. Geometrik bileşimlerinin kilit noktası yapısal elemanların sadeliği, süs unsuru taşımayan yapıların oran ve boyutlarla ifadesi, malzemenin yalın haliyle kullanımı, çevre ile entegrasyon halinde mekan çözümlerinden söz edilmektedir ([Şekil 17](#)).



**Şekil 17.** Tugendhat Evi, Taç Salonu, Farnsworth Evi, Barselona Pavyonu (Cambra,2014)  
**Figure 17.** Tugendhat House, Crown Hall, Farnsworth House, Barcelona Pavillion (Cambra,2014)

Coğrafya ve Kültür açısından Birinci Dünya savaşıdan sonra Novembergruppe, De Stijl gibi çeşitli akımların etkisinde projeler geliştirdiğinden söz edilmektedir. Ayrıca Alman modernizmindeki Bauhaus, Güzel sanatlar, Expressionizm ve Dadaizm etkilerine yer verilmiştir. Bununla birlikte Avrupa'daki tasarımlarında yataycı, Amerika'daki tasarımlarında ise dikeyci bir mimari çizgide olduğu ifade edilmiştir (Şekil 18).

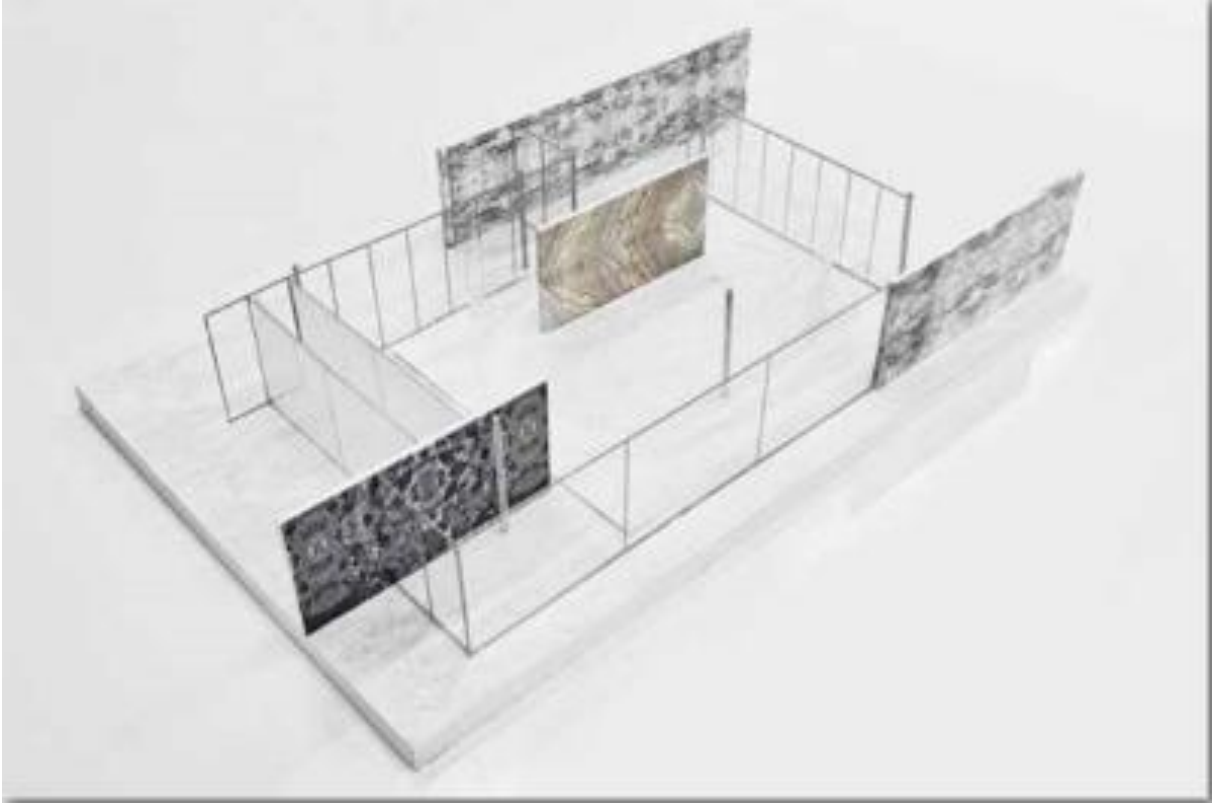


**Şekil 18.** Bauhaus ve Dadaizm (Cambra,2014)  
**Figure 18.** Bauhaus and Dadaism (Cambra,2014)

Teknik açıdan modern malzemelerin (endüstriyel çelik, beton, taş, mermer, cam) kullanımına dikkat çekilmektedir. Çelik taşıyıcı çerçeveler, hareketli panel duvarlar, Geniş pencereler, Çatı örtüsü olarak beton kullanımı belirtilmiştir (Şekil 19).

Cambra (2014) çalışmasında sadece tasarım anlayışı olarak minimal mimari düzen ifadesine yer verildiği görülmüştür. Bunun dışında minimalizm üzerinden ya da farklı bir açıdan Japon geleneksel mimarisinden söz edilmemektedir.





**Şekil 19.** Barselona Pavyonu malzeme kullanımı ([Cambra,2014](#))

**Figure 19.** Materials used in the Barcelona Pavillion ([Cambra,2014](#))

#### 4. SONUÇ

Geleneksel Japon mimarisinin sadelik, işlevsellik, malzemenin yalın halde kullanımı, doğa ile bütünleşme çabası, net geometrik mekanları ve dikmelerle ifade edilen taşıyıcılarının mimarlıktaki modern harekette de benzer özelliklerde yer aldığı görülmektedir. Bu açıdan iki mimari anlayışın ‘Minimalizm’ gibi bir ortak noktada benzeştiği söylenebilmektedir.

Minimalizm, Modern Hareket içinde kabul edilmekte ve hatta modern hareketin bir kolu olarak tabir edilmektedir. Süsten arındırılmış, işlevin ön planda olması, sade formlar, yalın malzeme, iç ve dış mekânlar arası geçirgenlik ve bütünlük sağlama çabası üslup açısından modern mimarlıkla örtüşen bir yapı olarak anlatılmaktadır. Minimalizmin en açık şekilde ifadesinin de Modern Hareketin başlıca isimlerinden olan Mies Van Der Rohe’nin tasarımları gösterilmektedir. Mimarlık tarihi açısından Modern Hareket dönemin başlamasına öncülük eden mimarlar içinde yer alan Mies Van Der Rohe’nin anlatımlarında minimalist tutumu ve bunu destekleyici söylemlerine yer verildiği görülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen örnek çalışmalardan ilki olan [Zimmerman’ın \(2006\)](#) çalışması; Mies van der Rohe’yi mimarlık tarihi yazımında dönemin mimarisini yeniden



şekillendirir ölçüde, tasarlanmış tüm projeleri üzerinden ele almaktadır. Aslen tam bir biyografik anlatım şeklinde; bulunduğu dönem ve üslubundan, doğduğu ve yaşadığı coğrafya ve kültürden, tasarımlarında geliştirdiği tiplerden ve teknik çözümlerinden bahsedilmektedir. Dönem ve üslubunu sade, fonksiyonel, malzemeyi yalın halde kullanımlı, modüler, açık planlı, saf geometrik formlu, düz çatılı, dış mekânla bütünleşen yapıda olarak belirtmektedir. Zimmerman Mies Van Der Rohe'nin doğduğu ve yaşadığı coğrafyalar olarak Avrupa ve Amerika kıtasından söz ederek, bu iki kıtada farklı yapıda projeler geliştirdiğine dikkat çekmektedir. Hatta Avrupa'da gerçekleştirdiği tasarımları da I. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası olarak iki farklı açıdan yorumlamaktadır. Zimmerman Mies Van Der Rohe'nin önceki form ve taklitleri reddeden bir yaklaşımla yeni tip ve arketipler geliştirdiğini, öyle ki bazı yapılarını sonra inşa edilecek yapılar için prototip olarak ifade etmektedir. Geliştirdiği yeni yapı tiplerinde kullandığı malzeme ve tekniklere vererek sanayileşmeye bağlı gelişen yapılarda cam, demir, çelik ve beton malzemelerin teknik çözümlerinden ve bunların kullanıldığı modül sistemlerden söz etmektedir. Zimmerman Mies Van Der Rohe projelerinin kendi içlerinde benzer özellikler taşımakla beraber modern hareket döneminin özgün projeleri arasında değerlendirmiştir. Zimmerman'ın Mies van Der Rohe'yi anlatımında minimalizm ile örtüşen bir üslup anlatımı dışında minimalizm üzerinden ya da farklı bir açıdan Japon geleneksel mimarisine dair bir söylemden bahsedilmediği görülmüştür. Yalnız Mies Van Der Rohe tarafından tasarlanan projelerden birinde (IIT kütüphane ve idari binası) yarı Japon tarzı bir ifade belirtilmektedir. Bunun dışında Mies Van Der Rohe ile ilgili olarak bir Japonya hayatı ya da ziyaretinden bahsedilmemektedir.

İncelenen diğer çalışma olan [Cambra'nın \(2014\)](#) çalışması; mimarlık tarihi anlatımından ziyade modern hareket döneminin başlıca özelliklerini yansıtan Mies Van Der Rohe yapılarının güncel çizim ve gösterim programlarda açıklanması üzerine yapılmış bir çalışmadır. Cambra Mies Van Der Rohe'nin dönem ve üslubundan, yaşadığı coğrafya ve kültürden ve teknik çözümlerinden bahsedilmektedir. Dönem ve üslubunu aşırı netlikle ifade edilen 20. Yüzyılın etkili bir mimari tarzı olarak serbest planlı, açık alanlı, dengeli minimal bir düzende, sade, yalın ve çevre ile entegrasyon halinde olarak belirtmektedir. Mies Van Der Rohe'nin yaşadığı coğrafya ve kültürün I. Dünya Savaşı'ndan sonraki Novembergruppe, De Stijl gibi çeşitli akımların etkisinde projeler geliştirdiğine ve bu dönemdeki Alman modernizmindeki Bauhaus, Güzel Sanatlar, Expresyonizm ve Dadaizm etkilerine yer verilmiştir. Cambra, Mies Van Der Rohe'nin Avrupa'daki tasarımlarında yataycı bir mimari çizgide, Amerika'daki tasarımlarında ise dikeyci bir mimari çizgide olduğunu belirtmektedir. Mies Van Der Rohe'nin yapılarında

endüstriyel çelik, beton, taş, mermer, cam malzeme kullanımından söz edilerek çelik taşıyıcı çerçeveler, hareketli panel duvarlar, geniş pencere çözümleri ve beton çatı çözümüne dikkat çekilmektedir. Cambra'nın Mies Van Der Rohe anlatımında önceki incelenen çalışma ile benzer şekilde minimalizm ile örtüşen bir üslup anlatımı söz konusu olmakla beraber Japon Geleneksel mimarisinden kaynaklı bir etkiden ya da bu tarz bir söylemden söz edilmemiştir.

İncelenen iki çalışmada Modern hareketin en önemli isimlerinden biri olan Mies Van Der Rohe'nin tasarım anlayışında ve dolayısıyla Modern Harekette Japon geleneksel mimarisinden kaynaklı bir etkinin var olup olmadığına dair bir açıklamaya yer verilmemiştir. Öyle ki; Mies Van Der Rohe'nin Japonya'ya gitmiş olduğundan ya da Japon bir mimardan etkilenmiş olduğundan da söz edilmemiştir. Bu durum böyle bir etkileşimin bulunmadığı şeklinde bir sonuç olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte Mies Van Der Rohe'nin mimarlık tarihi anlatımlarında tasarım üslubu açısından geleneksel Japon mimarlığından kaynaklı ifadeler yer almazken, tasarımlarında geleneksel Japon mimarisinden kaynaklı bir etki olduğuna dair söylemlerin varlığı düşündürücüdür. Bu durum minimalizmin Japon geleneksel mimari anlayışında da bulunmasından kaynaklı olarak kişisel yorumlar şeklinde değerlendirilebilir niteliktedir.

### **Teşekkür ve Bilgilendirme**

Bu çalışma 'Mimarlık Tarihi Yazımında Metodoloji' adlı doktora dersi kapsamında yapılan çalışmadan geliştirilmiştir. Ders yürütücüsü sayın hocam Prof. Dr. Kemal Reha Kavas'a teşekkürü bir borç bilirim.

### **KAYNAKLAR**

- Alassar, Z.İ., 2022. How The Concept of House Can Be Re-Defined within the Architectural Modernity Framework. <https://www.researchgate.net/publication/342707408> (Erişim: 30.05.2022)
- Asialogy, 2022. Japon Mimarisi: Geleneksel Konut Mimarisi, Geleneksel Japon Evi <https://www.asialogy.com/japon-mimarisi-geleneksel-konut-mimarisi/> (Erişim: 30.05.2022)
- Cambra, L. C., 2014. A different view of Mies Van Der Rohe's work, Universitat Politecnica De Catalunya Barcelanatech, Barcelona p.1-57 [https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2099.1/26139/GMM\\_CasasLlogari\\_TFG\\_Mem\\_14.pdf](https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2099.1/26139/GMM_CasasLlogari_TFG_Mem_14.pdf) (Erişim: 05.12.2019).
- Curtis, W.J.R., 1996. Modern Architecture since 1900, Phaidon Press Limited, London p.331-341.

- Frampton, K., 2007. *Modern Architecture A Critical History*, Thames& Hudson ltd, London (Third edition) p.161-164.
- Gössel, P. –Leuthauser, G., 1991. *Architecture in the Twentieth Century*, Benedict TASCHEN Verlag ,Köln p.225-237.
- Hasol, D., 2019. Doğan Hasol resmi web sitesi <http://www.doganhasol.net/japonyadan-izlenimler-2.html> (Erişim: 25.12.2019).
- Islakoğlu, M. P., 2005. Mimarlıkta Minimalizm, *Ege Mimarlık* (3)-55 s:14-18, <http://www.izmimod.org.tr/egemim/55/14-19.pdf> (Erişim: 25.12.2019).
- Keskin, G., Seyrek,P., 2008. Japon Estetiğinin Sekiz Belirtisi, *Arkitera*, 31.Ekim 2008 <https://v3.arkitera.com/h35521-japon-estetiginin-8-belirtisi.html> (Erişim:15.12.2019).
- Leach, A., 2010. ‘What is Architectural History’, Polity Press Ltd. Cambridge, Eserin Türkçe çevirisi: Hayrullah Doğan (2015) ‘Mimarlık tarihi nedir’, Koç Üniversitesi yayınları.
- Özcan, U., Güngör S., 2019. Geleneksel Türk Evi ile Geleneksel Japon Evi’nin Yapısal Açından Karşılaştırılması, *European Journal of Science and Technology* No. 16, p.646-661 <https://doi.org/10.31590/ejosat.591305> (Erişim: 25.12.2019).
- Steele, J., 1997. *Architecture Today*, Phaidon Press Limited, London p.108-110.
- Tanyeli U., 1997. ‘Modern Mimarlık’ *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi II*, Ed. Z. Rona ve M. Beykan, Yapı Endüstri Merkezi Yayınlar- İstanbul, s:1286 <https://www.booktandunya.com/2018/09/eczacbas-sanat-ansiklopedisi-2-cilt.html> (Erişim: 03.12.2019 ).
- Tanyeli, U., 2018. Mimarlık Tarihinin İcadı Mimarlığın İcadıdır Ya da Mimarlığı Tarih yazımı mı İmal eder?, *Arredemento Mimarlık Tasarım Kültür Dergisi*, 2018/06 s: 72-95.
- The Japanese Dream, 2019. Japon tarihi ve kültürü konusunda hazırlanmış özel web sitesi <https://www.thejapanesedreams.com> (Erişim: 25.12.2019).
- Zimmerman, C., 2006. *Mies Van Der Rohe*, Taschen GmbH, Köln-Germany p.1-96.